

Nitraatregels per landschap vaststellen

Het is echt zinvol en milieukundig beter om de nitraatregels niet per land, maar per landschap vast te stellen. Maak pakketten op maat. De verschillen per regio in nitraatuitspoeling zijn namelijk groot, zegt docent Bodemkunde Marthijn Sonneveld van Wageningen Universiteit.

Analyse

Er is een toenemende aandacht om de milieukundige verliezen van bedrijven niet alleen op landelijk niveau te monitoren en te reguleren, maar om ook afzonderlijke gebieden te onderscheiden. Verschillende studies maken duidelijk dat de verliesroutes van voedingsstoffen, met name stikstof en fosfaat, in verschillende gebieden anders zijn.

Dat het zinvol is om te kijken naar regionalisering van het milieubeleid wordt duidelijk als je kijkt naar nitraat in het bovenste grondwater. De milieubalansen van het Planbureau voor de Leefomgeving maken duidelijk dat hier sprake is van een ruimtelijk patroon. De zandgronden hebben een jaarlijkse gemiddelde nitraatconcentratie van 80 milligram per liter (2003-2006). Dat is 30 milligram boven de Europese norm van 50 milligram per liter en dit lijkt zich te stabiliseren. Echter, landelijke kaarten laten zien dat in de zuidelijke zandgebieden de concentratie beduidend hoger is

dan de noordelijke zandgebieden.

Dat er veel spreiding in concentratieniveau is, wordt nog eens ondersteund door recente studies, die in de Noordelijke Friese Wouden zijn verricht als onderdeel van het innovatieprogramma TransForum Agro en Groen. Modelberekeningen laten daar zien dat de gemiddelde nitraatconcentratie binnen een jaar fluctueert tussen de 10 en 30 milligram per liter.

Een aanvullende set aan metingen die in 2007 zijn gedaan liet zien dat 90 procent van de metingen bij melkveebedrijven op zandgrond onder de 40 milligram per liter zat. De hoogste concentraties werden daarbij overigens aangetroffen onder snijmaïs, een gewas dat relatief niet veel wordt verbouwd in dit deel van Nederland.

Uiteraard speelt hier de aard van de bedrijven een rol. Echter, vanuit bodemgeografisch oogpunt hebben we hier ook te maken met zeer uiteenlopende landschappen. Terwijl de zuidelijke zandgebieden kunnen worden gekarakteriseerd als dekzand-beekdal landschappen zijn de noordelijke landschappen dekzand-keileemlandschappen. Landschappelijk uiten deze verschillen zich in andere verkavelingspatronen, aardkundige waarden en landgebruik.

In het Minas-tijdperk zijn pogingen gedaan een differentiatie te maken in de bedrijven op zandgrond door te kijken naar droge en niet-droge zandgronden. Dat gaf allerlei problemen, wat wel blijkt

uit het feit dat er indertijd bijna 15.000 brieven vanuit de praktijk werden verstuurd als reactie op het aanwijzen van gronden als droogtegevoelig. Dat roept de vraag op of het perceelsniveau wel een goede schaal is om te differentiëren.

Volgens het bovenstaande zou een eerste onderverdeling op regio's en landschappen al grote winst kunnen opleveren. Dat biedt de mogelijkheid om meer maatwerk in de regelgeving regionaal uit

te werken. Dat het mestbeleid, als reactie op de Europese nitraatrichtlijn uit 1991, grote winsten heeft behaald op milieugebied, is een gegeven. Landelijk daalde de nitraatconcentratie op zandgrond van 100-200 milligram per liter tussen 1990 en 1995 naar 50-100 milligram per liter tussen 2000 en 2005. Nu deze winsten zijn behaald, wordt het tijd om te bezien of we niet de landschappen centraal kunnen zetten in de regelgeving en meer pakket-

ten op maat kunnen maken. Geeft dat geen problemen van een level playing field? Wat mij betreft niet. Noord-Oost Friesland ligt geografisch gezien beduidend lager dan Oost-Brabant. Het speelveld, met andere woorden, is dus al verre van gelijk.

MARTHIJN SONNEVELD,
DOCENT BODEMKUNDE
WAGENINGEN UNIVERSITEIT

Dat hele mestbeleid kan ons gestolen worden. Wij duiken de JaKoeZie in!

Waarom opbouw winkelprijs niet helder is

Akkerbouwer Geert Andringa uit Sexbierum vraagt zich af waarom de opbouw van de winkelprijs van een akkerbouwproduct niet transparant kan worden gemaakt. Klaas Johan Osinga van LTO probeert daar een antwoord op te geven.

Een reactie op de artikelen die zijn gepubliceerd over het tot stand komen van de prijs in de winkel en de prijs die de producent ontvangt. Deze winter kregen producenten van uien een prijs van 20 cent. In diezelfde week lagen uien te koop voor 120 cent per kilo. We kunnen precies nagaan waar die uien zijn verbouwd,

tegen welke prijs die zijn verkocht, op welke vrachtwagen ze zijn vervoerd, welke kosten door de vervoerder zijn gemaakt en dus welke rekening is betaald door het bedrijf dat de uien ontvangt.

Op de sorteerbedrijven worden de uien verwerkt, gesorteerd en verpakt in netzakjes. Over het algemeen zijn hier vaste tarieven voor. Dan worden ze geleverd aan de supermarkt of de groenteboer. Volgens mij kan nu bekend zijn wat het tot nu toe heeft gekost. Bij de groenteboer of de supermarkt weet men ongeveer hoe lang het product in de schappen ligt alvorens te zijn verkocht. Wanneer dit op een rijtje wordt geplaatst

is toch na te gaan wat de directe kosten zijn en kan een winstpercentage worden berekend en dus volgens mij ook de verkoopprijs. Of is dit te simpel gesteld?

REACTIE LTO

Ik geef de heer Andringa gelijk: dat zou toch te berekenen moeten zijn. De praktijk is helaas vaak anders. Het meest recente voorbeeld (2009) is een LEI-onderzoek in opdracht van de NMa naar de prijsvorming van uien, tafelaardappelen, paprika, komkommers, appels, eieren en brood. De onderzoekers hebben hiervoor vragen gesteld aan producenten, verwerkers, handel en supermark-

ten. Alle informatie werd vertrouwelijk behandeld.

De NMa concludeerde in december 2009 dat er een groot verschil is tussen consumenten- en producentenprijs. Het LEI bleek bij uien, appels, paprika en komkommers echter niet in staat om dat te verklaren. Een derde tot de helft van het prijsverschil bleef onverklaard. Dat leidde tot een welles - nietes discussie tussen supermarkten en groothandel. De meest voor de hand liggende verklaring is dat allerlei ketenfuncties (denk aan transport, bewaring, verpakking, distributie), uitbesteed worden aan gespecialiseerde bedrijven, die ieder kos-

ten en marge in rekening brengen. Deze bedrijven kunnen onderdeel zijn van één holding. Het LEI kreeg daar vorig jaar de vinger niet echt achter.

Verder moeten we ons in deze discussie niet beperken tot prijzen en marges. Contractduur, ontbindende voorwaarden, kortingen of toeslagen voor volume en kwaliteit, en gedwongen meebetalen aan promotiecampagnes zijn bijvoorbeeld ook belangrijk.

Het Europees Parlement nam deze week een rapport aan over de relatief zwakke positie van boeren en tuinders in de keten en, met inbreng door LTO, voorstellen gedaan voor verbetering.

Maatwerk

Van natte Achterhoek tot brandende akkers Rusland

Voor veel boeren en tuinders waren de afgelopen weken turbulente tijden. Na de droogte in juni en juli volgde een paar weken terug een ware moesson. Hier en daar viel op één dag meer dan honderd millimeter.

Delen van Twente en de Achterhoek hadden meer weg van een tropisch eiland met rijstteelt in water dan een

Nederlands landschap met goed groeiende gewassen. Rivieren en beken traden buiten hun oevers, mestkelders liepen vol en in alle delen van het land was er schade en overlast.

Van meet af aan hebben de LTO-organisaties geprobeerd maatwerk te leveren wat de belangenbehartiging betreft. Het ging hierbij om bijvoorbeeld snel juridisch advies over de positie van boeren; hun grond kwam onder water te staan door overstromende watergangen. Aardappeltelers in de Achterhoek worden geconfronteerd met dramatische gevolgen: zo'n zeventienduizend hectaren kwamen onder water te staan. Telers moesten lijdzaam toezien hoe het product letterlijk verzoop. Weg oogst.

Uiteraard laait de discussie over de magere deelname aan de brede weersverzekering op z'n moment weer op. Even los van wat er wel en niet onder die

verzekering valt, is de vraag over mogelijke deelname weer actueel.

OPSLAG VAN MEST

LTO Nederland heeft zich met succes ingezet voor tijdelijke ontheffing van het scheurverbod en uitstel van het uitrijverbod van mest op löss- en zandgronden. Daarmee is de discussie niet gedaan. Verdere verbeteringen zijn nodig bij de opslag (capaciteit!) en het gebruik van dierlijke mest. Het gaat er immers om die mest tijdens het groeiseizoen optimaal te benutten.

De gedupeerde boeren in Twente en de Achterhoek stonden in Europa niet alleen. Zware buien teisterden delen van Duitsland met veel hagel- en erosieschade. In Rusland heerste droogte, gevolgd door bos- en graanveldbranden. Bij het voorzichtig economisch herstel wereldwijd leidt de minste of geringste oogstca-

lamiteit al tot marktverstoring. Voordeel voor akkerbouwers is een betere prijs voor graan en suiker dan de afgelopen jaren.

Er is samenhang tussen klimaat, marktonzekerheid en boerenprijzen. Hoe gaan we daarmee om gezien de naderende veranderingen van het EU-landbouwbeleid na 2013? Aan ondernemers hoef je niet uit te leggen hoe belangrijk open grenzen zijn voor onze sector. Ook voor Nederland - op één na de grootste exporteur ter wereld van agrarische producten - is dat gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB) van het grootste belang.

BEHOUD EU-BUDGET

De formatie van een nieuw kabinet mag stagneren, wij gaan krachtig door met 'investeringen' in Brusselse contacten en samenwerking met de collega's uit Duitsland, Frankrijk, België, Groot-Brittannië en Denemarken.

Ons gezamenlijke doel: het behoud van een stevig Brussels budget dat adequaat wordt ingezet om markt- en klimaatsproblemen op te lossen en tevens een buffer vormt voor boeren- en tuinderinkomens in turbulente tijden. Bovendien past een fatsoenlijke beloning voor beheer van het landschap.

Daarom neemt LTO Nederland komende maand met een stevige delegatie deel aan een congres van COPA (agrarische koepelorganisatie in Europa). Hoe verder met het GLB na 2013? We gaan gesprekken voeren met alle partijen die er toe doen.

Welke regering we ook krijgen, Brussel en onze internationale handelspositie zijn van doorslaggevend belang voor de toekomst van onze sectoren.

ALBERT JAN MAAT,
VOORZITTER LTO NEDERLAND